

INTERPROVINCIALE COMMISSIE HERINDELING VIJFHEERENLANDEN

IPC VERSLAG van het gesprek met het college van B&W van Nieuwegein d.d. 18 maart 2016 in het provinciehuis van Utrecht, dit in het kader van de herindelingsprocedure van de gemeenten Leerdam, Vianen en Zederik met als doel de vorming van de nieuwe gemeente Vijfheerenlanden per 1 januari 2018

Aanwezig:

Namens het college van B&W van Nieuwegein:

- Frans Backhuijs, burgemeester
- Ellie Liebrechts, gemeentesecretaris

Namens de IPC:

- Mariëtte Pennarts-Pouw, voorzitter IPC
- Rogier van der Sande, IPC-lid
- Roel Wever, procesbegeleider IPC
- Marcel de Prieelle, beleidsadviseur provincie Zuid-Holland
- Hans Versteeg, beleidsadviseur provincie Utrecht
- Greet van Weerd, verslaglegging

Mevrouw Pennarts heet de aanwezigen welkom. Vervolgens licht zij de herindelingsprocedure en de planning nader toe. Afsproken wordt dat de gespreksdeelnemers het (vertrouwelijke) conceptverslag van dit gesprek eerst ter correctie zullen ontvangen. De verslagen worden uiteindelijk onderdeel van het herindelingsontwerp dat ter inzage wordt gelegd en het vertrouwelijke karakter van dit verslag is vanaf dat moment niet meer van kracht.

Hoe beoordeelt Nieuwegein de voorgenomen samenvoeging van Leerdam-Vianen-Zederik tot de nieuwe gemeente Vijfheerenlanden en wat zijn daarvan de effecten wanneer de nieuwe gemeente in Utrecht of in Zuid-Holland wordt gesitueerd?

De heer Backhuijs deelt mede dat het college van B&W van Nieuwegein zich over die vraag heeft beraden. Vooral is gekeken naar de ruimtelijk-economische kansen en versterkingsmogelijkheden van de nieuwe gemeente voor de regio. De U 10, inclusief Vianen, tracht het stedelijk gebied te versterken. Vianen is redelijk op het Utrechtse georiënteerd en neemt een deel van de woningbouwproductie van de stadsregio Utrecht voor zijn rekening. Tegelijkertijd is er een verbinding naar het Brabantse. Vianen beschouwt zich, vanuit zuidelijke richting komend, als de poort naar Utrecht. De as Amsterdam-Eindhoven biedt de regio Utrecht veel kansen en mogelijkheden. Deze benadering sluit aan bij de ruimtelijk-economische visies die door de regiogemeenten worden ontwikkeld.

De kansen voor de regio worden groter door de komst van een grote, krachtige gemeente. Dat alles komt nog steeds overeen met de argumentatie destijds, toen Vianen bij de provincie Utrecht werd aangesloten. Nieuwegein heeft een gemotiveerde opvatting over de provinciekeuze. Uiteraard heeft de provinciekeuze consequenties, maar deze moeten later worden uitgewerkt. Het gaat nu primair om de argumentatie en om de kansen die de nieuwe gemeente biedt, daarbij in acht nemend dat

Vijfheerenlanden geografisch dicht bij de stad Utrecht gesitueerd is. Nieuwegein staat op het standpunt dat de noord-zuid verbinding, met de A27, de A2 en de spoorlijn, in toenemende mate van belang wordt en dat kan verder worden versterkt door de bijdrage van een grotere, krachtige gemeente.

Het gebied aan de Zuid-Hollandse kant is in Nieuwegein minder goed bekend. Kennelijk is een provinciegrens toch een drempel. Vianen is sterk op Nieuwegein georiënteerd en tussen beide gemeenten is er sprake van een grote sociaaleconomische verbinding.

Mevrouw Liebrechts memoreert dat met deze fusie beoogd wordt een krachtige nieuwe gemeente te vormen en regio's te versterken. Nieuwegein heeft zich niet de vraag gesteld waar problemen gaan ontstaan, maar heeft zich gefocust op de vraag waar kracht en versterking kunnen gaan optreden. Mocht Vijfheerenlanden zich aansluiten bij de provincie Utrecht, dan versterkt dat de regio met name aan de zuidkant.

Wat betekent het voor Nieuwegein wanneer Vianen overgaat naar de provincie Zuid-Holland?

De heer Backhuijs verwacht dat de afstand tussen de Utrechtse gemeenten en Vianen in dat geval uiteindelijk groter wordt. Nu komen Utrechtse bestuurders elkaar in vele verbanden tegen. Vianen zal daar buiten gaan vallen, mocht deze gemeente naar Zuid-Holland overgaan. Tegelijkertijd zullen de kinderen uit Vianen nog steeds in Nieuwegein naar school blijven gaan.

Vianen heeft een grote nieuwbouwpoging aan de overzijde van de Lek, op iets grotere afstand van de stad Utrecht. Het is belangrijk dat die woningbouwopgave in de huidige woonregio gehandhaafd blijft. Een doorsnijding met een provinciegrens zal een en ander behoorlijk compliceren, zo vreest hij. Datzelfde geldt in feite ook voor de arbeidsmarktregio die op het Utrechtse gericht is, inclusief Vianen, Zederik en Leerdam. Mochten deze gemeenten uit de provincie Utrecht vertrekken, dan zal dat zeker een verarming zijn. Het bestaansrecht van de sociale dienst zal door een vertrek van Vianen uit de provincie Utrecht hoogst waarschijnlijk onder druk komen te staan.

Mevrouw Liebrechts merkt op dat het samenwerkingsverband Lekstroom geen grote regio is. Het is niet wenselijk en logisch die regio verder te verkleinen bv. als gevolg van het vertrek van Vianen.

Wat voegen Leerdam en Zederik toe aan de Utrechtse woningmarkt?

Mevrouw Liebrechts en de heer Backhuijs lichten toe dat Leerdam en Zederik een aanvulling zijn voor het woningmarktgebied van Utrecht. De A2 is een prima corridor voor vervoer. In de groene corridor kan er woonkwaliteit worden toegevoegd aan de Utrechtse regio. Tussen Vianen en Hagestein wordt de grote woonwijk Hoef en Haag gebouwd terwijl de spoorlijn Leerdam-Geldermalsen-Utrecht een goede openbaar vervoer verbinding vormt. Nieuwegein is bereid een bijdrage te leveren aan de Utrechtse woningbouwopgave, maar is in feite vol gebouwd waardoor de mogelijkheden minimaal zijn. Dat geldt ook voor de gemeente IJsselstein die inmiddels tot aan de gemeentegrens gebouwd heeft. Dat betekent dat er naar andere woningbouwlocaties moet worden omgekeken. Leidsche Rijn zal op enig moment ook volgebouwd zijn. Spreker wijst op de mogelijkheden van het gebied ten noorden van IJsselstein en de Meern, maar sluit niet uit dat die capaciteit uiteindelijk onvoldoende zal zijn wanneer de economische ontwikkelingen in deze regio blijven doorzetten.

De A2 as, de verbinding tussen Eindhoven-Amsterdam, is al 20 jaar in ontwikkeling. Steeds meer mensen komen vanuit Den Bosch naar het Utrechtse toe, zoals zichtbaar wordt in de files op de A2 richting Utrecht. De belangstelling voor de stad Utrecht is groot en dat blijkt ook uit de reactie van de inwoners van de drie fusiegemeenten. Het merendeel heeft voorkeur voor aansluiting bij de provincie Utrecht.

De heer Backhuijs deelt mede dat de basiseenheid van de politieregio nu bestaat uit Vianen, Houten en Nieuwegein. Vianen is de kleinste gemeente in dat regioverband, terwijl Houten en Nieuwegein een vergelijkbare omvang hebben. Mocht Vijfheerenlanden aansluiten bij de provincie Utrecht, dan ontstaat er een samenwerkingsverband met drie gelijkwaardige partners en dat geeft meer kansen. Er zijn meerdere ontwikkelingen in het gebied. Zo zijn ook IJsselstein en Montfoort in gesprek over samenwerkingsmogelijkheden.

Gevraagd wordt naar de effecten van de komst van Vijfheerenlanden op de regionale recreatie en het cultureel erfgoed.

De heer Backhuijs meent dat de nieuwe gemeente ook in dat opzicht een positieve bijdrage aan de regio kan leveren. Inwoners van Nieuwegein gebruiken beide oevers van de Lek, zowel met de auto als met de fiets, en de recreatieve kwaliteiten van het gebied kunnen door meer samenwerking verder worden versterkt. Met Vianen is besproken dat een partnerschap rond de Lek een mooie samenwerking kan opleveren.

De Lek wordt her en der nog wel als een barrière beschouwd. De heer Backhuijs is 5 jaar burgemeester van Nieuwegein en weet veel van Vianen, maar nauwelijks iets van Leerdam of van Zederik. Dat heeft te maken met de bestuurlijke oriëntatie van burgemeesters en wethouders. Zij komen elkaar vooral in de regioverbanden tegen. In die zin spelen provinciegrenzen wel degelijk een rol.

Mevrouw Liebregts onderschrijft dit volledig. Zij heeft jarenlang in Houten gewerkt maar met Culemborg bestond er geen bestuurlijke relatie.

De gemeentelijke fusie zal leiden tot een provinciegrenswijziging. De wettelijke samenwerkingsverbanden moeten worden gerespecteerd maar de toekomstige nieuwe gemeente heeft aangegeven zich op voorhand niet te willen binden aan een provincie, wat betreft de overige samenwerkingsverbanden; de nieuwe gemeente wil zich in het kader van grensontkennende samenwerking aansluiten bij het beste samenwerkingsverband, los van de provincie waar de gemeente zich bij gaan aansluiten. Hoe kijkt Nieuwegein daar tegenaan?

De heer Backhuijs noemt de samenwerkingsverbanden in het Utrechtse een lappendeken. Niet alles is congruent maar de praktijk wijst uit dat er ook op deze manier goed kan worden samengewerkt. Er is geen behoefte om dat strak te gaan organiseren. Grensontkennend samenwerken is uiteraard mogelijk maar dient z.i. per onderwerp te worden bekeken. Nieuwegein zit niet op de lijn dat alles per definitie in de provincie Utrecht moet worden geregeld. Samenwerking blijft noodzakelijk in de wettelijk vastgestelde regio's en in die verbanden zullen de bestuurders elkaar in ieder geval tegenkomen. Mocht de nieuwe gemeente in verschillende regio's samenwerking opzoeken, dan is dat zeker niet ongebruikelijk. Zo participeert Woerden in de U 10 maar ook in het samenwerkingsverband van het Groene Hart dat over provinciegrenzen heen gaat. Een en ander blijkt in de praktijk goed mogelijk te zijn.

Mevrouw Liebregts kan zich voorstellen dat een verdiepingsslag nodig is om als nieuwe gemeente te kunnen beoordelen bij welk samenwerkingsverband het meest logisch kan worden aangehaakt. In ieder geval is het belangrijk dat er door de nieuwe gemeente dienaangaande keuzes worden gemaakt. Begrijpelijkerwijs houdt Vianen in dit herindelingsproces nu nog de handen vrij maar op termijn zal per regio moeten worden gekeken naar de meest logische verbinding en zullen er keuzes

moeten worden gemaakt. Zo ontstaat er een nieuw palet op het gebied van de regionale samenwerkingsverbanden.

De heer Backhuijs meent dat de provinciegrens minder een rol speelt bij recreatie en toerisme, gelet op de grote samenhang in het gebied en het belang van dit uitvalsgebied voor de stad Utrecht. De regio heeft veel ervaring met grensoverschrijdende samenwerking, mede door de centrale ligging in het land. Spreker verwijst ook naar Veenendaal, Rhenen en Woudenberg die deel uitmaken van de Foodvalley, samen met een aantal gemeenten in het Gelderse. Zo ontstaan er vanuit het Utrechtse weer verbindingen met Gelderland. Uiteraard ligt het voor de hand in zekere mate te streven naar congruente samenwerking binnen provinciegrenzen, echter, dat is in Utrecht lang niet overal het geval en wat hem betreft moet dat ook niet worden opgelegd.

De heer Backhuijs beaamt dat een nieuwe Utrechtse gemeente weinig toegevoegde waarde zal hebben, wanneer die gemeente de rug toekent naar de stadsregio Utrecht.

Zal de nieuwe gemeente effect hebben op de agenda van de U 10?

De heer Backhuijs sluit dat niet uit. Wat betreft de verschillende karakteristieken van gemeenten, zoals bv. Leerdam en Zederik, wijst hij op Zeist, De Bilt en Bunnik die een andere karakteristiek hebben dan de overige Heuvelrug-gemeenten. Hij meent dat de bossen en de Heuvelrug complementair kunnen zijn in relatie tot de stadsregio Utrecht. Ook in dat opzicht ziet hij de nodige kansen.

De IPC vraagt of de komst van een nieuwe, sterke gemeente van invloed zal zijn op de toekomst van de regionale indeling op de langere termijn; wordt er een kettingreactie in de regio verwacht?

De heer Backhuijs kan zich voorstellen dat er meer beweging komt in de samenwerking tussen IJsselstein en Montfoort. Er is een centrale stad aan het ontstaan met een aantal stevige gemeenten erom heen. Lopik en Bunnik werken intensief samen om, met een open vizier naar de omgeving, hun zelfstandigheid te kunnen behouden. Zij slagen daar ook goed in, maar het is de vraag hoe dat over 15 jaar zal gaan. Zichtbaar is dat het aantal gemeenten steeds verder afneemt terwijl het aantal inwoners per gemeente stijgt. Die ontwikkeling zal in de komende jaren doorgaan. Geconstateerd wordt dat het in deze regio om een groot grondgebied gaat met vele (kleine) kernen in het buitengebied.

De Lekstroomsamenwerking in het gebied, wat betreft het sociale domein, heeft betrekking op 180.000 inwoners. Mocht Vianen vertrekken, dan is het de vraag of die schaalgrootte nog wel voldoende zal zijn. Mogelijk zal schaalvergroting in de toekomst noodzakelijk zijn. Als het gaat om de arbeidsmarktregio is de daadwerkelijke samenhang tussen de inwoners van gemeenten van groot belang. Het gaat hier om een Utrechtse arbeidsmarktregio, die ook betrekking heeft op Vianen en Leerdam.

De heer Backhuijs wijst in dit verband ook op de organisatie van de veiligheidsregio. Nieuwegein heeft geen hoogwerker en is in dat opzicht afhankelijk van de hoogwerkers van IJsselstein en/of Vianen. De veiligheidsregio's willen grensoverschrijdend werken maar toch blijken die grenzen in de praktijk een rol te spelen.

Gevraagd wordt naar de ontwikkeling van de bedrijventerreinen in de regio.

De heer Backhuijs memoreert dat de bedrijventerreinen van Nieuwegein en Vianen langs de A27 zijn gesitueerd en dat deze complementair aan elkaar zijn. Voorts is er langs de A2 as een bedrijventerreinontwikkeling gaande en die wordt o.a. zichtbaar bij Geldermalsen en Culemborg. De bedrijventerreinen van Vianen, gelegen op de draaischijf A2/A27, zijn belangrijk voor de regio Utrecht.

De IPC dankt de vertegenwoordigers van het college van B&W van Nieuwegein voor hun inbreng en rondt het gesprek af.